

Handläggare
Erik Ojala
Håkan Joas

Datum
2015-04-13

Diarienummer
UBN-2015-1633

Utbildningsnämnden

Förändring av utbildningarnas placering i de kommunala gymnasieskolorna

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslås besluta

- att** bygg- och anläggningsprogrammet, fordon- och transportprogrammet och introduktionsprogrammet individuellt alternativt på Bolandgymnasiet flyttas till Jällagymnasiet,
- att** estetiska programmet på GUC flyttas till Lundellska skolan,
- att** vård- och omsorgsprogrammet på Lundellska skolan flyttas till Katedralskolan.,
- att** delar av Fyrissskolan även efter Tiundaskolans renovering används som grundskola,
- att** Bolandgymnasiet och GUC avvecklas som varumärken,
- att** uppdra till förvaltningen att undersöka möjligheten att flytta el- och energiprogrammet från Ekebygymnasiet till Jällagymnasiet,
- att** uppdra till förvaltningen att säkerställa att pågående översyn av lokalkostnadsfördelningen mellan förskola, grundskola och gymnasieskola samt pågående arbete med ramavtal avseende pedagogiska lokaler, som bland annat reglerar kontraktslängd och förtidslösen, genomförs under 2015,
- att** uppdra till förvaltningen att ta fram en strategi för att öka attraktiviteten för yrkesutbildningarna, och
- att** målsättningen är att flyttarna ska vara genomförda senast läsåret 2017/2018.

Ärendet

Bakgrunden till förslaget

Gymnasieskolan är en viktig del av Uppsala kommun. Det är därför angeläget att gymnasieskolan är omtyckt och ett naturligt val för ungdomarna i kommunen. Utbildningar ska erbjuda

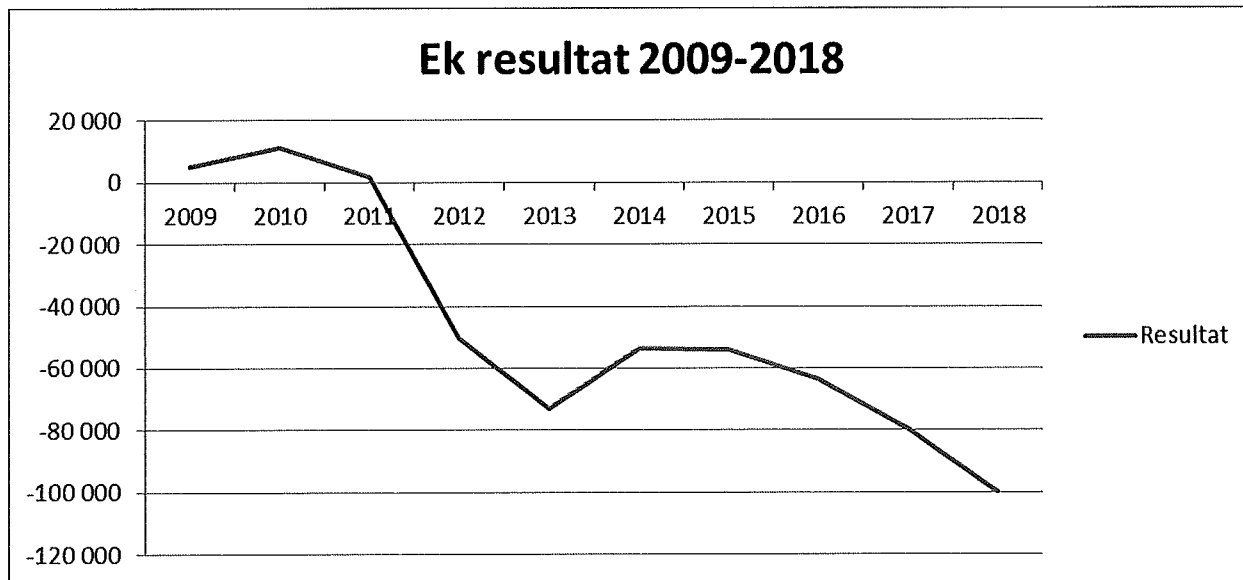
das som speglar elevernas val men också att dessa leder vidare till studier eller arbete. Uppsala kommun vill också kunna dra till sig de bästa lärarna för att på så sätt skapa förutsättningar för bra resultat hos eleverna. Den kommunala skolan måste därför vara i ekonomisk balans där det är viktigt att utrymme kan ges för pedagogiska satsningar. Lokaler för undervisning skall vara ändmålsenliga och samtidigt nyttjas på ett effektivt sätt.

Den kommunala gymnasieskolan har de senaste åren uppvisat ett ekonomiskt underskott. Bokslutet år 2014 visade på – 54 mkr. Trots volymanpassningar efter vikande elevunderlag och högre programersättningar än jämförbara kommuner kvarstår underskottet. Förvaltningens prognoser visar på ett fortsatt ekonomiskt underskott om 100 mkr år 2018 om inga förändringar genomförs. Vidare konstateras att gymnasieskolan måste förbättra utbildningsresultaten. I SKL:s ranking vad gäller genomströmningen, dvs. gymnasieelever som fullföljer sin utbildning inom 4 år inkl. IV, låg Uppsala kommun på plats 177 år 2014. Samtidigt ligger Uppsala kommun vad gäller gymnasieelever som gått över till universitet/högskola direkt efter avslutad gymnasieutbildning på plats 1. Det kan tolkas som att vissa enheter har mycket bra resultat medan andra enheter behöver utveckla sina resultat. Det kan också konstateras att trots högre programersättningar relativt andra kommuner uppvisar Uppsala sämre resultat på en av de viktigaste parametrarna i SKL:s ranking.

I kommunens Inriktning, Verksamhet och Ekonomi (IVE) finns en målsättning om att andelen elever som fullföljer sina gymnasiestudier ska öka. I IVE:n för perioden 2015-2018 anges också ett årligt effektiviseringskrav på gymnasieskolan om 10 mkr.

Mot ovanstående bakgrund fick förvaltningen i februari 2015 i uppdrag av utbildningsnämnden att komma med förslag på förändringar för att år 2018 nå en budget i balans. Målsättningen är också att förbättra de pedagogiska resultaten för samtliga enheter var för sig samt för kommunal gymnasieskola som helhet. Den kommunala gymnasieskolan ska erbjuda utbildningar som ger eleverna förutsättningar att fullgöra sina gymnasiestudier. Det förutsätter en effektiv organisation med tydliga roller och ansvarsfördelning på alla nivåer för att möjliggöra ett tydligt pedagogiskt ledarskap samt effektiv resursanvändning.

Nedanstående bild visar det ekonomiska resultatet för de kommunala gymnasieskolorna mellan år 2009-2018 där 2015-2018 bygger på förvaltningens prognoser.

Ekonomiskt resultat 2009-2018 exkl avkastningskrav & övertalighetskostnader. Prognoseerna för 2016-2018 bygger på gällande uppräkningsfaktorer i Mål & Budget, volymanpassning för att hålla samma lärartäthet, oförändrad marknadsandel, sjunkande elevkullar enl GPF:en.

Orsaker bakom det ekonomiska underskottet

I slutet av år 2013 och under 2014 gjordes en genomlysning av orsakerna till gymnasieskolans underskott. Genomlysningen genomfördes med hjälp av externa konsulter och genom ett internt arbete inom dåvarande Vård- och bildning.

Genomlysningen visade på följande områden att arbeta vidare med:

- **Gymnasiets totala kostnader.** Den strukturårsjusterade standardkostnaden ligger 14,9 % över beräknat värde per elev. Det innebär att Uppsala faktiska kostnader är högre än förväntade kostnader när hänsyn tagits till åldersstruktur, invånarnas sociala bakgrund, bebyggelsestruktur med mera.
- **Lokalkostnader.** Kostnadsnivån för lokaler ligger 33 % över genomsnittskostnad för gruppen större städer. Hyresnivån per kvm är inte anmärkningsvärt hög i jämförelse med kommuner i Stockholms län. Detta visar att anpassningen av lokalytor inte skett i tillräcklig omfattning för att möta det minskade elevunderlaget
- **Utbildningar på många enheter.** Uppsala har gymnasieutbildningar fördelade på 11 olika enheter. I jämförelse med Lund, Linköping och Örebros kommuner med betydligt lägre kostnader/elev har Uppsala fler enheter men också både yrkesprogram och högskoleförberedande program lokaliserade på flera enheter. I Uppsala har dessutom många av de stora programmen spridits på många enheter vilket medför att det blir svårare att undvika små undervisningsgrupper i vissa ämnen. Detta ökar kostnadsbilden för Uppsala.

- **Många utbildningar och gymnasieskolans organisation.** Det stora utbildningsutbudet och de många enheterna vid de kommunala gymnasieskolorna i Uppsalas är en orsak till att icke undervisningsrelaterade kostnader ligger 40 % över jämförbar kostnad för gruppen större städer. En av förklaringarna till detta är att varje utbildning och enhet i sig behöver en stödstruktur i form av administration och personal.

Beredningen av ärendet och förslag till beslut

Beredningen av ärendet påbörjades inom dåvarande Vård- och bildning under 2014. I samband med den reviderade IVE:n inför 2015 ändrades förutsättningarna för arbetet och ett omtag i beredningen gjordes utifrån att ett effektiviseringskrav hade förts in i IVE:n inför 2015.

Med grund i ovanstående genomlysning av gymnasieskolans ekonomi har beredningen av ärendet fokuserat på följande områden för åtgärder:

- utbildningarnas placering och lokalkostnader
- programutbud
- organisation
- särskilda satsningar

I föreliggande ärenden redogörs för de förslag som avser utbildningarnas placering. Förslag på förändringar gällande programutbud och särskilda satsningar redogörs för i separata ärenden. Översyn av gymnasieskolans organisation genomförs av förvaltningen och rör verkställighet. Utgångspunkterna och syftet med att se över organisationen berörs i resonemangen nedan.

Beredningen av ärendet har skett i samverkan med skolfastigheter samt utbildningsförvaltningens lokalsamordnare. Uppdraget från stadsdirektören har varit att säkerställa att lokaler som lämnas kan användas av annan verksamhet i kommunen eller avyttras. Förvaltningen har i sitt arbete analyserat varje skolenhet i gymnasiet för att se vilka åtgärder som ger de största ekonomiska effekterna. Dialog har skett med skolfastigheter kring de olika skolenheternas fastighetstekniska skick samt för att säkerställa att alternativ användning av byggnader och skoltomter finns för annan verksamhet eller att dessa avyttras. I dialog med utbildningsförvaltningens lokalsamordnare har varje skolenhet genomlysts i ett 0-19 perspektiv. Varje enhet har också analyserats utifrån ekonomiskt resultat samt vilka lokalkostnader varje enhet genererar.

I tabellen nedan visas det ekonomiska läget, elevantalet, maxkapaciteten i dagsläget samt lokalkostnaderna för varje gymnasieenhet. Med lokalkostnader avses hyra och drift. De skolor som har störst lokalkostnader är också de som har störst underskott.

Skola	Lokalkostn i mnkr	Antal elever ¹⁾ 150215	Max kapacitet ¹⁾ elever	Budget 2015 i mnkr
BOLAND/GUC	43,2	914	1 350	-36,8
CELSIUS	17,3	876	950	-4,7
CIS	2,3	74	80	-0,5
EKEBY	15,0	393	520	-4,8
FYRIS	37,9	1 031	1 420	-5,5
JÄLLA	12,1	288	465	2,8
KATEDRAL	19,3	1 104	1 090	0,5
LUNDELLSKA	17,4	962	1 095	6,6
ROSENDAL	17,7	767	750	-4,5
UVEN	4,2	238	270	-3,6
VUX LINNÉ	11,9	650	850	-3,5
SUMMA:	198,3	7 297	8 840	-54,0

¹⁾Inkl gymnasiesär & vux

Förslag på förändringar av utbildningarnas placering

Syftet med förändringar av utbildningarnas placering är att skapa attraktiva skolor som bättre kan kombinera god undervisning. Genom lägre lokalkostnader kan mer resurser av det totala ekonomiska utrymmet läggas på undervisning. I ärendet föreslås att den kommunala gymnasieskolan lämnar lokalerna på Bolandsgatan. Skälen till att Bolandsgatan lämnas är i huvudsak tre. I dialog med skolfastighetsbolaget konstateras att det finns alternativa användningsområden för tomten och fastigheterna vid Bolandsgatan. Den fastighetstekniska analysen av lokalerna vid Bolandsgatan visar att det skulle krävas stora investeringar om man väljer att stanna i dessa lokaler. De enheter som är placerade på Bolandsgatan uppvisar dessutom stora underskott eftersom förutsättningarna på Bolandsgatan för att nå ekonomisk balans inte är optimala på grund av lokalkostnaderna och utbildningsutbudet.

Bolandgymnasiet har två satelliter. Vid den ena satelliten, som kallas Kölen och ligger på Stallängsgatan, bedrivs undervisning på framför allt fordonprogrammets inriktning transportteknik. Vid den andra satelliten, förlagd på Arlanda, finns lokaler för flygteknikerutbildningen. Dessa utbildningar bedrivs idag med underskott och föreslås utgå ur programutbudet. Som en konsekvens av detta föreslås även att lokalerna vid Kölen och Arlanda lämnas.

Bygg- och anläggningsprogrammet, fordonsprogrammet och introduktionsprogrammet föreslås flytta från Bolandgymnasiet till Jällagymnasiet. Skolan har idag fordonshallar som väl lämpar sig för Fordonsprogrammet och som bara till en del används idag. Därutöver finns det generellt goda förutsättningar att hysa yrkesprogram som kräver stora speciallokaler. Det finns god tillgång på mark och begränsat med grannar som kan påverkas av verksamheten.

I samband med projekteringen för bygg- och anläggningsprogrammet på Jällagymnasiet undersöks även förutsättningarna för att flytta el- och energiprogrammet dit.

Estetiska programmet föreslås förlägga till Lundellska skolan. Idag finns särskilda varianter inom musik på Lundellska skolan. På skolan finns en tradition av att arbeta med estetiska ämnen och genom att förlägga det estetiska programmet dit ökar möjligheten att stärka den estetiska profilen och att kunna profilera det estetiska programmet i Uppsala kommun. Vidare kan samordning ske av de estetiska ämnena inom ramen för de individuella valen. Därmed ges möjlighet att skapa större undervisningsgrupper och få bättre ekonomi på verksamheten.

Vård- och omsorgsprogrammet föreslås flytta från Lundellska skolan till Katedralskolan. Det möjliggör en större samordning mellan barn- och fritidsprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet

I samband med att GUC:s och Bolandgymnasiets nuvarande lokaler lämnas föreslås att gymnasieskolornas varumärken utgår. Estetiska programmet som flyttar ifrån GUC kommer att hamna hos Lundellska skolan som idag är ett starkt varumärke som redan nu inrymmer viss estetisk verksamhet. Bolandgymnasiets program kommer enligt förslaget att hamna på Jällagymnasiet som idag förknippas med naturbruksprogrammet. I och med att profilen för Jällagymnasiet förändras i samband med flyttarna kommer förvaltningen att undersöka förutsättningarna för ett namnbyte på Jällagymnasiet. I samband med flyttarna måste den nya programmixen som uppstår på de olika skolorna arbeta för en gemensam skolkultur på respektive enhet, vilket underlättas av att man samlar utbildningarna inom samma skola under ett varumärke.

I den nya samlade utbildningsnämnden har förvaltningen att beakta och arbeta efter ett 0-19 års perspektiv i syfte att uppnå en effektivare lokalanvändning. I ärendet föreslås därför att en del av Fyrisskolan används som grundskola. Fyrisskolan är det objekt som konstateras kunna användas av grundskolan i ett längre perspektiv då trycket på grundskoleplatser är mycket stort i Luthagenområdet. Flera andra gymnasieskolor skulle i framtiden kunna vara intressanta att använda för grundskoleverksamhet. I nuläget görs bedömningen att behovet av grundskoleplatser i exempelvis Ulleråkerområdet och centrala staden inte är så stort att en hel, stor gymnasieenhet skulle kunna lämnas till grundskolan.

Förslag angående lokalkostnader och ramavtal

Lokalkostnaderna skall i framtiden vara i paritet med jämförbara kommuner i storstadsområdet. Utbildningsnämnden uppdrar därför till förvaltningen att under 2015 genomföra en översyn av lokalkostnadsfördelningen mellan förskola, grundskola och gymnasieskola samt att under 2015 genomföra pågående arbete med pedagogiska lokalers ramavtal, som bl.a. reglerar kontraktslängd och förtidslösen. Härigenom säkerställs likvärdiga förutsättningar med riket. Mot bakgrund av detta kommer lokalernas användning att ses över vid översyn, renovering eller nybyggnad av lokaler. Utrymmen som inte gagnar undervisningen kommer att minimeras. Renoveringen av Katedralskolan och anpassningar av Fyrisskolan skall göras utifrån mål-

sättningen att lokalkostnaden per elever ligger inom ramen för lokalkostnaden för jämförbara kommuner och med avsikt att skapa yteffektiva lokaler.

Ekebygymnasiet är ett exempel på en skola med många speciallokaler och en hög lokalkostnad per elev. Med dagens hyresnivå finns inga förutsättningar att nå ekonomisk balans för dessa utbildningar enligt förvaltningens bedömning. Eftersom det inte har funnits något alternativt användningsområde för Ekebygymnasiet har det inte varit ett alternativ att lämna dessa lokaler. Förvaltningen har i stället haft i uppdrag att tillsammans med skolfastigheter försöka fastställa en rimlig hyresnivå för objektet. Ett förslag har tagits fram på en reducerad hyresnivå som motsvarar dagens ersättningsnivåer för aktuella utbildningar. Under hösten planeras en översyn av Ekebys lokaler vilket avser leda till att fler elever kommer att rymmas i befintliga lokaler.

Effekter av föreslagna förändringar

Genom ovan nämnda förändringar av utbildningarnas placering kan de stödresurser som eleverna har rätt till och behöver koncentreras utan att det blir lika kostnadsdrivande som i dag. Genom denna förändring stärks alltså möjligheterna till ökad måluppfyllelse för elevgruppen.

Förslaget ger även möjlighet till samläsningsvinster i de gymnasiegemensamma ämnena inom yrkesprogrammen och eleverna kan erbjudas ett större utbud av valbara kurser, även över programgränser. Yrkesutbildningarna är dessutom skyldiga att erbjuda eleverna att läsa in grundläggande behörighet för högskolestudier. Genom att samordna flera utbildningar kan beläggningsgraden i dessa kurser bli högre vilket gynnar ekonomin men också möjligheter för eleverna att läsa in högskolebehörighet.

Gymnasiereformen 2011 medförde att yrkesprogrammen blev än mer tydliga i sin utformning och sina mål – att ge eleverna en gedigen yrkesutbildning. Fokus för dessa utbildningar är således det framtida yrket och även de gymnasiegemensamma kurserna skall färgas av detta. Här skiljer sig de högskoleförberedande programmen och de yrkesprogrammen mycket åt. Ledningsmässigt är det därför en klar fördel att samlokalisera yrkesutbildningar.

Vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet föreslås att samförläggas på Katedralskolan. I och med detta möjliggörs samordning som nämnts ovan. Det möjliggör också att kunna skapa ett introduktionsprogram i större skala än nu runt dessa yrkesprogram vilket ytterligare ökar möjligheten för ungdomar att klara gymnasiet eller komma ut i arbete.

Estetiska programmet som är ett högskoleförberedande program föreslås flytta till Lundellska skolan som idag har högskoleförberedande program. Det möjliggör samläsning och ökat utbud av valbara kurser samt att samordningsvinster kan göras med de estetiska varianter som idag finns på Lundellska skolan.

Sammantaget skapar dessa förslag till beslut större möjligheter att skapa en organisation som är hållbar ekonomiskt och där utrymme för utvecklingsarbete finns. Det stärker också egen-

regin då vi kommer att kunna säkerställa ett utbud där vi har större möjligheter att samla resurser kring de elever som bäst behöver dem.

Ekonomiska konsekvenser

Den totala nettobesparingen beräknas uppgå till ca 56 miljoner kronor

I beräkningarna har hänsyn tagits till att en andel elever väljer annan huvudman och att investeringar måste göras på Jälla och Lundellska.

Den kommunala gymnasieskolan kommer att ha som målsättning att behålla den höga marknadsandel som vi idag har bland Uppsala kommuns gymnasieelever.

Framtida utmaningar och övriga kostnader

Förvaltningen kommer för att kunna möta de framtida utmaningarna med ökade elevkullar behöva se över enhetsstruktur och hur olika administrativa processer kan samordnas på mest effektiva sätt. En faktor som ökar komplexiteten är att från 2010 till 2014 har andelen antagna på yrkesprogrammen minskat från 30,25 % till 20,18 % och under samma tidsperiod för elever folkbokförda i Uppsala har andelen minskat från 24,4 % till 14,2 %. Tanken med de förslag till beslut som föreslås i detta ärende är att under de närmaste 10 åren kunna hantera de ökade elevkullarna genom ständig lokaloptimering och dialog med skolfastigheter i huvudsak inom det lokalbestånd som gymnasiet och vuxenutbildningen utnyttjar efter att förslagen till beslut är genomförda.

Tillsammans med berörda enheter kommer förvaltningen att prioritera och rikta särskilda utvecklingsinsatser mot yrkesprogrammen för ökad attraktivitet och måluppfyllelse. Analysen ska också omfatta alternativa samverkansformer med arbetsmarknaden. I detta arbete skall arbetsmarknadens parter inbjudas för att aktivt ta del av utvecklingsarbetet.

Sedan höstterminen 2014 är *Kompetenscentrum Uppsala lärande för hållbarutveckling*, KUPP, etablerad i Uppsala. Verksamheten har under året konsoliderats inte minst i relation till de centrumbildningar som finns och den forskning som bedrivs på Uppsalas båda universitet. Idag finns ett etablerat nätverk mellan kommunala och till viss del fristående gymnasier i Uppsala. Under läsåret 2015 uppdras vidare åt KUPP att tillsammans med Jälla utveckla former för ett arbete med hållbar utveckling på Jälla där Kupp inom ramen för nätverket skall säkerställa lärandeaspekten. Arbetet föreslås genomföras från och med 2016

Gymnasiet behöver bygga en organisation som inför varje läsår säkerställer att lokalerna används på mest optimala sätt. Förvaltningen behöver också säkerställa att de administrativa processerna blir så effektiva som möjligt inom avdelningen och att det pedagogiska ledarskapet stärks.

Vad gäller de högskoleförberedande programmen och språkinstruktionen kommer antalet inriktningar inom varje program på respektive skola ses över för att säkerställa en så resurseffektiv organisation som möjligt. Arbetet kommer att ske under hösten 2015.

I genomlysningen av gymnasieskolan som gjordes 2015 konstaterades att overheadkostnaden i Uppsala var hög jämfört med andra städer. Därför kommer förvaltningen att arbeta för att kontrollera kostnaderna som den nya stabsorganisationen genererar. Detta för att säkerställa att vi betalar för det som utbildningsförvaltningen nyttjar från stabsorganisationen.

Tidplan

Förvaltningen kommer att utarbeta en tidplan för alla flyttar. Målsättningen är att flyttarna ska vara genomförda senast läsåret 2017/2018.

Förvaltningen kommer under hösten 2015 att återkomma med förslag vad avser el- och energiprogrammet.

Förvaltningen kommer under hösten 2015 att presentera förslag för att öka attraktiviteten för yrkesprogrammen.

Utbildningsförvaltningen

Birgitta Pettersson
Utbildningsdirektör